

1786-ban Szathmári Paksi István tiszántúli püspök körlevelet írt az egyházkerület espereseinek, amelyben arról értesítette őket, hogy azokon a településeken, ahol legalább 500 református személy él, ott az uralkodó engedélyezte anyaegyházközségek szervezését. A püspök ezért elrendelte, hogy minden egyházmegye írja össze az anyaegyházközségeit, a leányegyházközségeit és a szórványban élőket. Levele végére mellékelte egy kérdőívet, amely alapján kellett az összeírást elvégezni. A kérdőív néhány hibát tartalmaz, mert több kérdés duplán szerepel benne. A kérdőív érdekessége, hogy annak kérdései nincsenek összhangban az új gyülekezetek szervezéséhez szükséges adatokkal: Szathmári Paksi levelében pontos és részletes kimutatást kért a filiákról és azok korábbi és jelenlegi helyzetéről. Ehhez képest a kérdőív ezeket a szempontokat csak részben tartalmazza.

Tiszteletes Senior Uram!

Két rendbéli k[irályi] parantsolatokat, mellyeknek egyike sub A t[ekintetes] Arad vármegye által, másika sub B az itt való t[isztelt] magystratus által közöltetett velem, praesentibus accludám kegyelmednek olly véggel, hogy ezekből látván, mennyire adquiráltassék az ekk[ézsi]ák affiliátása minden haladék nélkül, és legottan ezen levelemnek vételével a k[egyelmes] királyi rendelésnek végben vitelében munkás legyen. Még pedig ollyan circumspectioval, hogy valami módon ezen nagy momentum dologban aféle hibás lépést ne tégyen, melyről osztán ne tudhasson mi módon adni számot vagy Isten vagy emberek előtt. Melyre nézve szükséges, hogy t[iszteletes] senior uram az egész tractusban lévő ekk[ézsi]áinknak statusát és számát minden accuratióval seriesben vévén eszerént:

1. Mellyek voltak a tolerantia kiadattatásakor actu mater ekk[ézsi]ák? Mellyek voltak akkor a filialisok? Hova volt affiliálva mindenik? Ahoz tartozik-e most is?
2. Neveztesse ki – ha vagyon – az olyan helység, ahol régenten volt praedikátor, de már nintsen, vagy ha nem volt is azelőtt, de már lehetne – mivel vagynak benne legalább 500 lelkek – és így a privatum exercitiumra qualificáltatott hely volna az újabbik k[egyelmes] k[irályi] rendelet szerént.
3. Mitsoda helyek volnának olyanok, amelyek instáltak is már az exercitiumért, mivel a megkívántatott számú lelkek benne megvannak, de vagy nem nyerték még azt meg, vagy éppen most vagynak investigatio alatt.
4. Mitsoda helységeknek engedtetett meg ezen 1786-dik esztendőben az exercitium privatum?
5. Specificaltassanak az ollyan helyek amellyek ezen esztendőben adták volna magokat valamely mater ekk[ézsi]ához. És melyikhez?
6. Nem külömben az ollyanok is, amellyek még vagy [egy]általán fogva egyhez sem köttettek, vagy pedig két mater ekk[ézsi]ához is tartanak, és az ilyenekről tétessék projectum hová applicáltathatnának legjobb móddal, vigyáztván helyek situatiójára és egyéb circumstantiákra.
7. Akár mely kevés számmal laknak is valamely hely[ség]ben r[e]f[ormá]tusok, és ámbár sehova affiliálva ne légyenek is, annak a hely[ség]nek kinevezése el ne mulattassék. Egyszersmind az is tetessék fel, mitsoda r[e]f[ormá]tus hely volna oda legközelebb.

Mindezekről azért t[iszteletes] senior uram magának bizonyos értelmet vévén vagy maga személlye szerént vagy pedig ha elmúlhatatlan akadály lenne, hiteles és a tractusbéli ekk[ézsi]ák állapotját jól tudó deputátusa által énnekem okvetetlen és sub quavi responsionis

onere ezen következő vásári gyűlésre adequate relatiót tégyen, hogy eképpen minden ekk[észia]nk affiliatiójának dolga publica auctoritate et communi consensu elintéztetvén tökéletes lábra állíttassék, és aszerént a felséges consiliumnak a parantsolt tabella ad primas Januarii submitáltatahassék.

Ezek így lévén, hogyha t[iszteletes] senior uram a concernens jurisdictio által megszólíttatának is ezen dolog eránt, valami meghatározott feleletet magától ne adjon, hanem engemet azonnal tudósítani kötelességének tartsa in reliqu[i]s az Úr Istennek kegyelmességében ajánlván vagyok.

T[iszteletes] senior uramnak Debrecezen die 28-va Septemb[ris] 1786.

Köteles szolgálja, s az Úrban szerető attyafia, Szathmári P. István superintendens mk.

Extradat per Franc[iscum] Hunyadi generalem notario mp.

Idea visitationis ecclesiarum reformatar[um] per r[everen]dos tractum seniores
annuatim instituendae

Status ecclesiarum reformatarum in v[enerabili] tractu nn de a[nn]o

1. Nomen ecclesiae
2. In quo comtatu situata est?
3. Filialis ejus
4. Numerus familiarum
5. Nomen pastoris
6. Estne ordinatus et formatis provisus?
7. Habente libros sufficientes, canones ecclesiasticos, liturgias desriptas, b[enigna] mandata regia in negotio religionis emanata?
8. Qualis quoad doctrinam, mores familiam?
9. Qualiter officium administrat?
10. Habente matricula? A quo anno? An adcurata?
11. Quoadnam ministri salarium an integre administrat?
12. Utrum auditores sacra frequentent?
13. Habente matricula? A quo anno? An adcurata?
14. Quoadnam ministri salarium an integre administrat?
15. Utrum auditores sacra frequentent?
16. Quis status disciplinae ecclesiasticae et morum inter auditores?

17. Dantur curatores bonorum ecclesiae? Utrum ea rite administrantur et rationes de iis redduntur semper praesente Verbi Divini Ministro et nec perceptiones, nec erogationes sine scitu eius consignantur?
18. Qualiter pauperes orphanique curantur?
19. Templum, parochiales aedes, scholae et sepulchra in quo statu sunt?
20. Quis ludimagister, praceptor et ceteri?
21. Utrum is probatus sit moribus, sedulusque in officio?
22. Quot sunt numero pueri et puellae? Frequentantes et non frequentantes notentur, etiam parentes refractari?
23. Utrum salaria docentibus in scholis rite exsolvantur?